

PRÁVNÍ VĚDA A PRÁVNICKÉ PROFESE

Jakub Razim

OBSAH:

- UK
- právní věda a výuka
- cír. soudnictví
- veřejný notariát

Právnická univerzita v Praze

■ před UK:

- *studium v cizině*
- *školy cír.: kapituly (Sv. Vít, Vyšehrad), fary → výchova kněž. dorostu*
- *školy svět.: města → prakt. výuka pro řemeslo a obch.*

■ **zal.:** 1347 (Kliment VI. jako papež)/1348 (Karel IV. jako řím. král)

■ spory o rektorát, o dům → **oddělení PF 1372** (souhlas Karla IV.) → 2 *universitates* v rámci 1 *studium* (Kejř) → společný kancléř = praž. arcibis.

■ **vzory:**

- *třífakultní univ. → Paříž → rozhodující fce mistři (rektor, děkan)*
- *práv. univ. → Bologna → rozhodující fce scholárové (rektor)*

■ **těsná vazba na arcidiecézní správu a soudnictví**

■ **akad. titul nebyl podmínkou pro vyšší cír. hodnosti**

Organizace

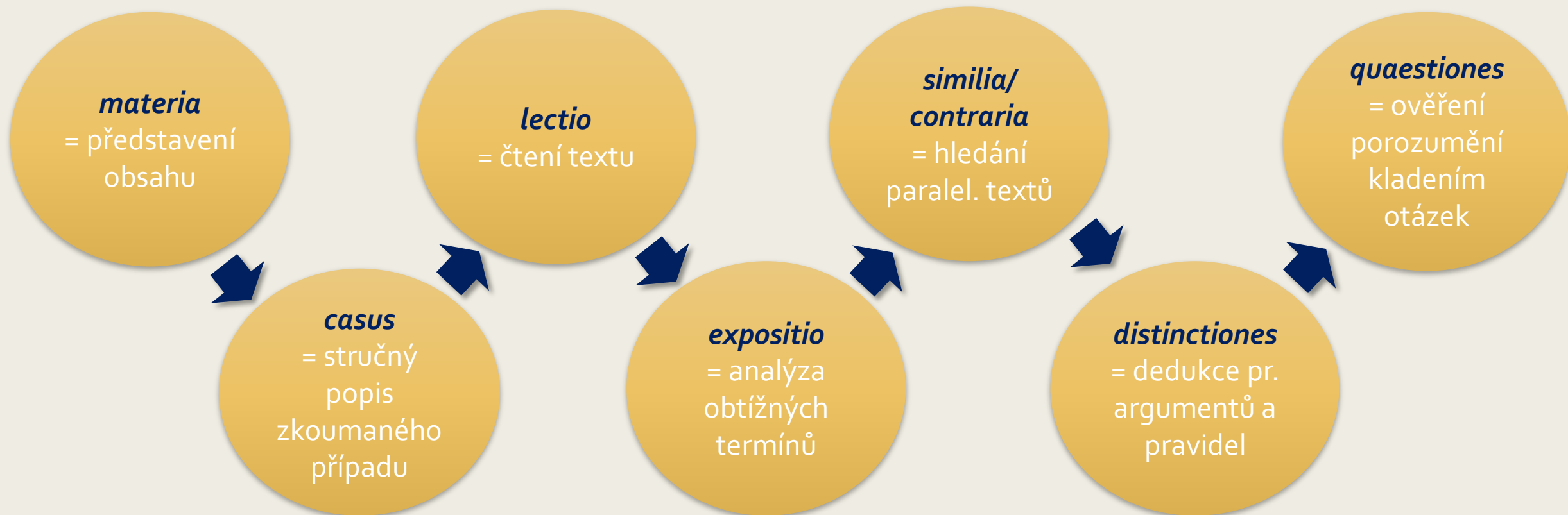
- **kancléř** → povolení k výuce (licenciát) a cír. dohled nad promocemi + odvolání od rektorova soudu
- **rektor** → „hlava univerzity“ → správa jmění, ceremoniální akty, dohled nad administrativou a řádným během výuky, soudnictví nad členy univ. (intitulace v matrice, privilegium fori)
- **vícerektor** → zastupování rektora *ad hoc*
- **děkan** → „hlava fakulty“ na třífakultní univ.
- univ. notář
- konservátoři → delegovaní papež. soudci k ochraně práv univ.

Věda a výuka:

- **výuka učeného práva → dominance KanonP**
 - *lektury*
 - *disputace*
 - *repetice → „komplexní“ výklady k určitému pr. pramenu (interpretace textu + naukové názory a rozpory), přednášeny slavnostní formou*
- **ŘP →** málo dokladů, úvod. poučení pro potřeby kanonistů, součást věd. výzbroje
- pr. studium nezaostávalo za běž. úrovní zaalpských univ. (kniž. fondy)
- prof. sbor „bez hvězd“ pr. nebe
- **soustředění k prakt. výuce a kazuistice →** příprava pro práv. povolání
- **absence pův. teoretických spisů**

VÝUKA (Dondorp-Schrage)

- předmět: *libri legales* (vybrané části C, D)
- výuka ⇔ učenická lit.
- **step-by-step:**

Cír. správa a soudnictví:

- **biskup** → *ad hoc* delegáti
- **stále úřady**
 - ***oficiálát***
 - všechny soud. záležitosti cír. práva
 - pův. delegace, pak stálý oficiálův soud → oficiál + advokáti (hlavní obhájci) + prokurátoři (subalterní obhájci) + notáři + fakultativně asesoři (pr. znalci)
 - ***generál. vikariát***
 - správ. agenda → obsazování a zřizování beneficií
 - soud. agenda → soukromopráv. záležitosti kleriků
 - ***korektor kléru*** → *trestní a disciplinární záležitosti kleriků*
 - ***inkviziční tribunál*** → *trestání kacířství, kooperace se svět. mocí*
- **synody** → základ. a aktuální otázky cír. života diecéze → statuta jménem bis.

PROCESSUS IUDICIARIUS

- autor: **Mikuláš Puchník (+ 1402)**
 - *drobný šlecht. rod ze západočes. obl. Horažďovic*
 - *mistr svobod. umění na FF UK, licenciát dekretů na PF UK*
 - *rektor školy v Roudnici*
 - *akadem. kariéra na UK → přednášky z kanon. práva, examinátor, rektor*
 - *úřed. kariéra v cír. správě → oficiál (učit. licence), gen. vikář, zvolený arcibiskup*
 - *prebendy → pověst „mnohoobročníka“*
- *doba vzniku: „klidné období“ druhé pol. 80. let 14. stol.*
- *rkp. rozšíření ve středoevrop. prostoru (15 rkp.), z toho 1 v ČR (Olomouc)*
- **procesní příručka** (*ordo iudiciarius*) → „učebnicový“ výklad průběhu řím.-kan. řízení před soudem praž. oficiála na konkrét. sporu (Budský)
 - *praktické cíle → příručka pro soud. řízení*
 - *didaktické cíle (Olom. rkp.) → učeb. text na PF UK*
 - *domácí pr. obyčeje → limitace průtahů*
 - *styl. originalita → „převyprávění“ procesu*

Pojem a zásady řím. procesu

- **pojem:** právní normy upravující **postup** procesních subjektů při **poskytování ochrany** subjektivním právům a právem chráněným zájmům, vyplývajícím z pr. řádu (abs. x relat., osob. x majet.)
- **cíl:** vynutitelnost pr. řádu, redukce svépomoci
- **zásady:**
 - *ne bis in idem (Quintilianus)*
 - *omnis condemnatio pecuniaria (Gaius)*
 - *res iudicata pro veritate accipitur (Ulpianus)*
 - *omnia iudicia absolutoria v případě dobrovolného splnění žalovaným (Gaius)*

Základní znaky řím. procesu

- **oddělení judikace** (soukr. nalézání práva v projednávaném sporu) od **jurisdikce** (stát. garance pro výkon spravedlnosti a organizace soudnictví)
- **2 stádia:**

1. in iure (pr. ustavení sporu) → 2. apud iudicem (rozhodnutí sporu)

x později 1 stádium

- zásada **soukr. iniciativy, součinnosti** procesních subjektů:

actionem denegare x dare → litis contestatio → sententia

- vývoj od rozhodčího k úřednickému procesu (byrokratizace, postátnění)
- **NE obec. pojem žaloby** X jen konkrétní typy actiones
- actio = procesní činnost + nárok → **qualis actio?**

Kogniční proces

ZÁSADY:

- neveřejnost (*in secreto*)
- písemnost
- všeobec. (obyv., území, forma řízení)
- poplatky (hrazení nákladů)
- 1 stádium před soudcem-úředníkem
- prvky oficiality a „soudcovského řízení“
- prvky zákonné teorie důkazní
- zás. naturální, event. pekuniární kondemnace

CHARAKTERISTIKA:

- **pův. mimořádný proces** od poč. principátu (*extraordinaria cognitio*), hl. v provinciích
- od 3. stol. NL vytlačil užívání formulí z praxe
- vysoká ingerence magistráta, který *ex officio* objasňuje skut. stav a rozhoduje spornou věc
- **cís. → vnášení administrativních metod a forem činnosti do civ. soudnictví**
- pružnost, neformál., jednoduch., autorit.
- osamostatnění institutů žaloby a nároku
- oslabení významu litiskontestace (vyčíslení kodemnační sumy)
- hierarch. sys. apelace (prodlužování sporů)

1) nalézací řízení

- **začátek: úřed. předvolání žalovaného** (*evocatio*) z iniciativy žalobce → formy *litis denuntiatio*, *ev. litteris*, *ev. edicto* + úřed. doručení žaloby
- nátlak na žalovaného, aby spolupracoval, **není však nutná přít.** → kauce, vazba, kontumace
- **litiskontestace** → **obeznámení soudce-úředníka s meritem sporu** na základě žalobcova přednesu (*narratio*) a popření žalovaného (*contradictio*)
- projednání **materiál. nároku žalobce** (*actio, petitio*) a obrany žalovaného (*praescriptio*)
- skutečnosti měnící normální průběh: *confessio, iusiurandum (calumniae)*
- **konec: sententia** → zásadně *in natura*; účinek vylučující (*ne bis in idem*); pís. vyhotovení,úst. vyhlášení

2) exekuční řízení

- úředník, který právo našel, měl na starost jeho nucený výkon s pomocí exekutora a voj. moci
- **druhy:**
 - *osobní* → *soukr., pak veřej. vězení*
 - *majetková* → *zásadně singul. (missio in rem, pignus), výjimečně univ. v příp. insolvence (missio in bona)*

3) odvolací řízení

- **začátek:** *apellatio* u úředníka, který vydal napadené rozhodnutí, načež se spis předává s vyjádřením nadřízenému úřadu
- suspenz. a devolut. účinek
- **konec:**
 - *potvrzení*
 - *zrušení*
 - *změna prvostupňového rozsudku*

Zvl. druhy poklasického civ. procesu

RESKRIPTOVÝ:

- žalobce si před zahájením řízení vyžádal od císařského dobrozdání s právním řešením (*rescriptum*)
- reskript s výhradou tvrzeného skut. stavu připojovala císařská kancelář ke spisu
- žalobce se mohl bránit pouze důkazem odlišné skutečnosti
- vysoké náklady

SUMÁRNÍ:

- zkrácené, zrychlené a zjednodušené řízení (*summaria cognitio*)
- obdoba interdikt. řízení v klas. době
- nižší nároky na zjištění skut. stavu (pravděpod.)

PŘED BISKUPEM:

- smírčí řízení mezi křesťany pod autoritou biskupa.